

Вахоцька Ірина Олександрівна

ОСОБИСТІСНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Сучасний розвиток психології загострює необхідність дослідження питання фахової підготовки майбутніх практичних психологів, специфіка роботи яких потребує формування специфічних навичок конструктивної взаємодії в рамках "людина – людина". Саме такі вміння - необхідна умова ефективної роботи психолога в галузях соціальної допомоги та психологічної служби. Ефективність роботи останньої зумовлюється якісною підготовкою практичних психологів у вищих навчальних закладах країни. Рівень професіоналізму практичних психологів визначається не лише здобуттям теоретичних знань, а й ступенем їх особистісної відкоректованості.

Професіоналізм практичної роботи психолога ґрунтується на: розвиткові соціально-перцептивних умінь та професійної інтуїції, умінні гармонізувати свідому й несвідому сфери, здатності не перетворитися на "робота" і одночасно не втратити тотожність з собою та професійні позиції.

Дослідники відзначають, що на сьогодні "ще не існує детально розробленої моделі спеціаліста – психолога-практика, не визначено найголовніші речі – структуру і рівні його професійної освіти, зміст підготовки психологів-практиків і критерії (методики) визначення готовності до професійної діяльності", що зумовлює необхідність інтеграції практичної підготовки фахівця з теоретико-методологічною підготовкою. Теоретична озброєність передбачає розкриття сутності та каузальних передумов безпосереднього психокорекційного процесу, його теоретичних засад, які ґрунтуються на результатах безпосередньої психологічної практики.

Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати, що нині виокремлюють два основні аспекти підготовки психолога-практика: професійний та особистісний, які є взаємообумовленими та взаємопов'язаними.

Як показують дослідження, у вимогах до психотерапевта існує певна суперечність. З одного боку, щоб зрозуміти страждання та проблеми іншої людини, він повинен відчувати їх на собі, тобто пережити у власному житті подібне, а з іншого боку – щоб ефективно вплинути на людину, яка часто перебуває в нелегкому психологічному стані, відкоректувати її психологічні проблеми, він повинен мати професійні якості, як-от: оптимізм, віра у новозміни, енергійність, сила волі, здатність до творчої самореалізації власного потенціалу в професійній діяльності. Ці якості не можуть бути цілком успадкованими, раз і назавжди сформованими, бо психолог має "людські" проблеми, завдяки чому він і здатен розуміти проблеми інших людей.

Більшість дослідників як важливу рису професійної діяльності психолога-практика трактують комунікативну здібність особистості, що складається з когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів. Когнітивний компонент включає професійну компетентність, рефлексивність, децентрацію мислення; емоційний передбачає високу чутливість і тактовність, позитивне емоційне ставлення до іншої людини та її почуттів, відвертість у прояві власних почуттів; поведінковий аспект – здатність до саморегулювання, коригування власних дій, упевненість, відповідальність. Основним компонентом комунікативної здібності та якостей психотерапевта вважають емпатійне розуміння, співпереживання, на необхідність формування якого вказували зарубіжні дослідники психоаналітичного та гуманістичного напрямків.

Як на нас, проблема становлення професіоналізму полягає в тому, щоб гармонізувати, з одного боку, особистісно-людський, а з іншого - професійно-соціальний аспекти, і в цьому виражається сутність проблеми, яку покликана розв'язати психокорекція. За умови, коли один з вищевказаних аспектів є превалюючим, може мати місце особистісна знедоленість (невідкоректованість) практичного психолога, а не успіх у професійній діяльності. Якщо пріоритетності набуває лише виконання професійних обов'язків, що спричиняє нівелювання особистісного фактору, то в такому випадку говорять про формалізм роботи практичного психолога, відсутність цікавості, залежність від

службових обов'язків. Можна стверджувати, що за таких умов людина втрачає свою сутність, тотожність із собою. Особливо актуальне це для тих професій, у яких засадним моментом є контакт з іншими людьми.

Література

1. *Пов'якель Н. І.* Психологічна готовність до партнерства і особливості професійної саморегуляції практичного психолога // Зб. наук. праць. Психологія. – К.: НПУ імені М. Драгоманова, 1998. – Вип. 2. – С. 102 – 108.
2. *Пов'якель Н. І.* Професійна рефлексія психолога-практика // Практична психологія та соціальна робота. – 1998. – № 6 – 7. – С. 3– 6.
3. *Яценко Т. С.* Социально-психологическое обучение в подготовке будущих учителей. – К.: Вища школа, 1987. – 110 с.
4. *Яценко Т. С.* Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися: Кн. для учителя. – К.: Освіта, 1993. – 208 с.